

2016-09-

Finansdepartementet
Fi.registrator@regeringskansliet.se

Svar på remiss om Regional indelning – tre nya län, SOU 2016:48 (Fi2016/02568/K)

Region Jämtland Härjedalen har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på Indelningskommitténs delbetänkande Regional indelning – tre nya län.

I region Jämtland Härjedalen råder stor oenighet i frågan huruvida regionen ska bli en del av Norrlands län eller fortsätta inom nuvarande geografiska område. Majoriteten för i regionstyrelse och regionfullmäktige är knapp. Bland medborgare, föreningar och företag är motståndet stort men den politiska majoriteten har valt att ignorera detta. Därför avger vi ett alternativt remissvar.

Det pågår också en namninsamling, ett Folkinitiativ för en folkomröstning om stornorrland. Syftet är att regionen, genom en folkomröstning, ska få underlag för vilken viljeinriktning man ska driva i frågan. Det är ett stort engagemang runt om i Jämtland och Härjedalen och det är lätt att få underskrifter.

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen **avvisar** grundargumentet att landstingens och länens medborgare skulle gynnas av färre, större och kraftfullare län/regioner.

Region Jämtland Härjedalen ska **inte** delta i bildandet av Norrlands län.

Hela processen skyndas fram på ett odemokratiskt sätt och medborgarna har inte fått möjligheter att delta.

Region Jämtland Härjedalen ser den stora geografiska ytan som bildar Norrlands län som orimligt stor och de argument som förts fram i övrigt talar inte för att en större region blir en starkare kraft som kan ta tillvara regionens intressen nationellt och internationellt.

Regionen påtalar också behov av att staten satsar medel till utveckling av infrastrukturen i Norrland.

Generella utgångspunkter

Region Jämtland Härjedalen delar bilden av de utmaningar som samhällsorganisationen står inför, och vi kämpar hårt att som liten region klara dessa utmaningar redan idag. Den finns urbaniseringen även i Jämtlands län där Östersund växer till en del genom inflyttning från de andra mindre kommunerna.

Inget talar dock för att en större region skulle hantera det bättre.

Indelningskommittén har uppmärksammat de skillnader som finns mellan de olika norrlandslänen och lyft möjligheten att Region Jämtland Härjedalen ska bestå. En framtida regionindelning måste kunna se olika ut.

Den stora brådskan med processen är bekymmersam. Medborgarperspektivet saknas och det är en stor demokratisk brist. En så stor samhällsförändring bör av demokratiska skäl diskuteras i en valrörelse. Det behovet ser vi tydligt i vår region där ett Folkinitiativ med stor framgång samlar namn för en folkomröstning i regionfrågan.

Hälso- och sjukvård

Ur medborgarnas perspektiv är den största utmaningen att ha en jämlik tillgång till hälso- och sjukvård med hänsyn till finansiering, kompetensförsörjning och kunskapsutveckling. Region Jämtland Härjedalens har stora problem att finansiera en hälso- och sjukvård för en åldrande och glest bosatt befolkning. Region Jämtland Härjedalen ser att regional tillväxt är en förutsättning för skattekraft och välfärdens utveckling. Strukturen på näringslivet i regionen skiljer sig högst väsentligt från övriga norrlandslän. Det är ett starkt argument för att region Jämtland Härjedalen ska bestå som idag.

Region Jämtland Härjedalen delar synen att hälso- och sjukvården har behov av fortsatta förändringar för att kunna bli mer kostnadseffektiv. Det handlar om att samla viss specialiserad vård så att tillräcklig kompetens och säkerhet kan upprätthållas. Det handlar också om utveckling av distansoberoende teknik så att vård kan flytta ut till patienternas hem. Men utredningen har inte behandlat hälso- och sjukvård särskilt ingående! En djupare analys av hur man når vård på lika villkor i hela landet hade varit på sin plats.

För att attrahera kompetenta medarbetare behöver Region Jämtland kunna erbjuda en forsknings- och innovationsstruktur som ger både förutsättningar för utveckling och kan attrahera kompetenta medarbetare. Alla landsting har ökande investeringsbehov i byggnader och teknisk utrustning, så också Region Jämtland Härjedalen. Här har regionen nått en bra bit genom samarbeten i norra sjukvårdsregionen, ett samarbete vi ska fortsätta med parallellt med ett samarbete med andra delar av Sverige och med våra grannar i väst. Framtiden är här, den vi förut såg som avancerad högspecificerad vård kan utföras på mindre sjukhus, det ger andra förutsättningar för framtiden hälso- och sjukvård. Den ökade digitaliseringen kräver både gemensamma stora investeringar men också en jämlik och utbyggd infrastruktur.

I Norrland har de fyra landstingen tillsammans bildat Norrlandstingens Regionförbund, NRF, för att möjliggöra samverkan inom hälso- och sjukvård samt forskning. Fortsatt samarbete är givetvis önskvärt och till nytta för alla parter oavsett vilken väg övriga norrlandslän väljer. Dessutom finns goda möjligheter att utveckla samarbeten även med andra inom och utanför landet.

Akademiska utbildningar

Tillgång till akademiska utbildningar är en viktig förutsättning för regional utveckling. Mittuniversitetets forskningscentrum Etour, Nationellt vintersportscentrum och Sports Tech Centre är verksamheter som innebär stor nytta för länets näringsliv. Att de akademiska utbildningarna finns i stor volym och balanserat spridda är viktigt i norra regionen, särskilt för hälso- och sjukvårdens möjligheter att rekrytera personal. Här har staten en viktig roll att ge goda förutsättningar för universiteten i norra regionen.

Täthet/gleshet

Medborgare och näringsliv och andra organisationer i Jämtland och Härjedalen ser stora farhågor kring ökat avstånd mellan dem och de politiska företrädarna. Region Jämtland Härjedalen har stor förståelse för dessa farhågor och anser att Indelningskommittén och tidigare utredningar lagt för stor vikt vid antal invånare i en region utan att analysera täthets/gleshetens betydelse. Det är koncentration av många människor och företag inom ett begränsat område som är storstadsområdenas viktigaste utvecklingsfördel. Region Jämtland Härjedalen anser att en utbyggd IT-infrastruktur och bredband är en viktig förutsättning för att kunna bo, arbeta och driva företag i Norrland. Här måste staten ge extra resurser för att skynda på denna utveckling.

Arbetsmarknadsregioner

Ett annat kriterium från Indelningskommittén är arbetsmarknadsregionerna. Detta är inte ett relevant kriterium i norra Sverige där arbetsmarknadsregioner ytterst marginellt går över gränser mellan de nuvarande länen. I de norra länen är möjligheter till långpendling till Stockholm och tekniska möjlighet till digital kommunikation som möjliggör distansarbete viktigare. I argumenten för Norrlands län kommenterar Indelningskommittén inte detta. En farhåga som näringslivet lyfter fram är att större regioner skulle ha negativ inverkan på näringslivets möjligheter till kompetens-försörjning och att vissa orters attraktivitet skulle försämrats. Oavsett regionstorlek är det nödvändigt med utvecklad infrastruktur och att regeringen i uppdraget till universiteten om samverkan med det omgivande samhället ger ett tydligt uppdrag att beakta näringslivets behov av decentraliserade och distansberoende utbildningar.

Region Jämtland Härjedalen anser att nya administrativa gränser inte löser alla utmaningar eftersom samhällsutveckling inte är gränsbunden utan sker i interregionala och även internationella processer.

Tillväxt och utveckling

Region Jämtland Härjedalen delar inte synen att större län är en förutsättning för tillväxt och utveckling. Region Jämtland Härjedalen vill påpeka att trots Indelningskommitténs ambition om ”jämstarka län” är Norrlands befolkning 9 % av rikets befolkning. Små län kan i dag inte attrahera nationella projekt och infrastruktursatsningar som de tre största regionerna naturligt gör. Infrastruktursatsningars volym är avhängigt av t ex trafikmängd och befolkningstäthet. Detta kommer inte geografiskt större län åt eftersom glesheten i

huvudsak kommer att bestå. Det måste vara en aktiv politik både statlig och regional som ser detta som en del i bibehållande av befintlig näringslivsstruktur och i förlängningen tillväxt och nyetablering.

Regional samhällsorganisation

Det är nödvändigt att åtgärda den asymmetri som råder för statliga myndigheters representation i nuvarande län. I en framtida ny indelning av de statliga verk och myndigheter som är beroende av nära relationer med regionerna kan flera regioner ingå. Region Jämtland Härjedalen delar kommitténs bedömning att länsstyrelsens uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas. Självklart måste Länsstyrelsernas indelning följa regionindelningen, m a o ska Länsstyrelsen i Jämtlands län bestå. Region Jämtland Härjedalen ser positivt på att Indelningskommittén föreslagit att länsstyrelsernas roll i det regionala tillväxtarbetet bör förtydligas och att ansvarsfördelningen mellan de olika regionala utvecklingsaktörerna ska behandlas i Indelningskommitténs slutbetänkande.

Region Jämtland Härjedalen har glesbygdsfrågor och landsbygdsfrågor högt på dagordningen. Därför uppmanar regionen Indelningskommittén att se över ansvaret för landsbygdsprogrammet. Regionen anser att det skulle överföras till regionens ansvar för att skapa en helhet kring de regionala utvecklingsverktygen.

Namn och begrepp

I Indelningskommitténs direktiv redogörs för beteckningarna landsting och region. I delbetänkandet skriver Indelningskommittén Norrlands läns landsting. Indelningskommittén har i detta delbetänkande inte berör problemet att få kallas region samtidigt som att den juridiska beteckningen är landsting. En enhetlighet i denna fråga är viktig för att landstinget/regionen ska bli ett tydligt begrepp. Det är mycket olyckligt och förvirrande för medborgarna att regionerna kallas regioner men på valsedeln står det landsting. Region Jämtland Härjedalen anser att det i propositionen tydliggörs beteckningen på den regionala nivån.

Säkerställ en relevant myndighetsgeografi parallellt med regionreformen

Region Jämtland Härjedalen hade önskat att de förändringar som bör ske för relevanta statliga myndigheter funnits med i delbetänkandet. De myndigheter som presenterats i kommitténs PM den 18 maj är Trafikverket, Tillväxtverket, ESF-rådet, Polisen, Säkerhetspolisen, Försvarsmakten, Inspektionen för vård och omsorg, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Skogsstyrelsen. Det finns även andra myndigheter som bör kunna komma ifråga, där den geografiska samstämmigheten i dag är obefintlig.

Regeringens proposition bör innehålla förtydliganden och klargöranden som går längre än de skrivningar som kommittén redovisar. Regeringen har mandat att säkerställa en ny geografi också för myndigheterna. Det är inte rimligt att de eventuella län och landsting som bildas 2019 ska behöva leva med övergångslösningar. Om nya regioner bildas från 2019 måste också de mest relevanta myndigheterna ha en harmoniserad regional organisation från 2019.

Bidra till en effektiv kollektivtrafik i de nya länen

I dialogerna med näringsliv, medborgare och organisationer lyfts frågor om infrastruktur och kollektivtrafik fram som ett problemområde. En viktig förutsättning för att klara att hålla samman regioner med varandra är att infrastruktur och kollektivtrafik fungerar mellan de olika delarna. Idag har de fyra norrlandslänen bättre kommunikationer söderut till Stockholm än till sina grannar.

Region Jämtland Härjedalen anser att regeringen ska tillföra extra resurser till en kollektivtrafik som binder samman nya och gamla regioner och som samtidigt kan utveckla attraktiva och effektiva trafiklösningar till och från olika delar av Sverige och utlandet. Detta är särskilt viktigt i ett Jämtland Härjedalen där besöksnäringen, en av länets basnäringar, är mycket beroende av att besökare kan ta sig till och från oss. Behovet av attraktiva resmöjligheter är stort även för det övriga näringslivet och för affärsmöjligheter i alla branscher.

Konsekvenser för kommunerna

I det föreslagna Norrlands län finns 44 kommuner som den nya regionen behöver samverka med inom både regional utveckling och hälso- och sjukvård. Det är orimligt att kunna samverka i ett så geografiskt stort område. Region Jämtland Härjedalen anser att Indelningskommittén i delbetänkandet inte analyserat förändringen av län och regional nivå ur kommunernas perspektiv vilket är en brist.

Ekonomi, Skatteutjämningsystemet och Omställningskostnader

Landstingens ekonomiska ställning har försvagats de senaste åren. Detta gäller inte minst för norrlandstingen, och allra mest för Region Jämtland Härjedalen. Såväl årsresultat som soliditet och pensionsskulder uppvisar en negativ utveckling. Dagens skatteutjämningsystem försöker kompensera för ojämna förutsättningar att bedriva verksamhet i landsting/regioner. Region Jämtland Härjedalen har i analyser uppvaktat olika departement och påtalat att systemet inte fungerar tillfredsställande. Om inget görs i skatteutjämningsystemet eller genom regionbildningen, kommer staten att behöva göra särskilda ekonomiska satsningar för att jämlik vård ska kunna upprätthållas i Jämtland och Härjedalen.

Regionen anser att hela skatteutjämningsystemets effekter måste följas noga efter reformen och det måste justeras om utfallet över tid missgynnar något nytt län. Statskontoret påpekar i en rapport från 2013 att ”den i särklass viktigaste förklaringen till förändringarna i tillägg/avdrag är den demografiska faktorn.”